

Kombinované bakalářské studium

Faradayův zákon

Množství vyloučené látky na elektrodě je dáno Faradayovým zákonem

$$\Delta m = M_r \frac{I\tau}{z\nu F} = \frac{M_r Q}{z\nu F}$$

kde Δm je hmotnost vyloučené látky, M_r její molární hmotnost, $Q = I\tau$ je prošlý elektrický náboj, z náboj příslušného iontu a ν jeho stechiometrický koeficient, F je tzv. Faradayova konstanta, která představuje (v absolutní hodnotě) náboj 1 molu elektronů, tj. $F = N A e = 96486,7 \text{ C/mol}$.

Pro **elektrický odpor** R roztoku elektrolytu platí

$$R = \frac{U}{I} = \rho \frac{L}{A} = \frac{1}{\kappa} \frac{L}{A}$$

kde U je potenciálový rozdíl na elektrodách, I procházející elektrický proud, ρ resp. κ **měrný elektrický odpor** resp. **měrná elektrická vodivost**, L vzdálenost elektrod, A průřez vodiče, obsahující roztok elektrolytu. Jednotkou měrné vodivosti je $\Omega^{-1}m^{-1} = S/m$. **Konstantou vodivostní nádoby** C_N je hodnota vyjadřující geometrické vlastnosti nádoby

$$C_N = \frac{L}{A} = R\kappa$$

která se obvykle určuje kalibrací. Jednotkou je m^{-1} .**Molární elektrická vodivost** Λ je definována vztahem

$$\Lambda = \frac{\kappa}{c}$$

kde c je molární koncentrace elektrolytu. Jednotka $S \cdot m^2/mol$. U slabých elektrolytů při zvýšení koncentrace rychle klesá jejich molární elektrická vodivost na několik procent limitní molární elektrické vodivosti. Tento pokles je podle Arrhenia způsoben nižším stupněm disociace a platí

$$\alpha = \frac{\Lambda}{\Lambda^\infty}$$

kde α je stupeň disociace elektrolytu a Λ^∞ molární elektrická vodivost při nekonečném zředění. Pro nekonečně zředěný roztok elektrolytu je molární vodivost kationtů a aniontů aditivní

$$\Lambda^\infty = \nu_K \Lambda_K^\infty + \nu_A \Lambda_A^\infty$$

Tento vztah je vyjádřením Kohlrauschova zákona o nezávislém putování iontů.

Iontové rovnováhy Elektrolyt $K_k A_a$ disociuje v rozpouštědle podle rovnice $K_k A_a \leftrightarrow kK + aA$ Rovnovážná konstanta tohoto děje, tzv. **disociační konstanta**, je dána vztahem

$$K_d = \frac{a_K^k a_A^a}{a}$$

kde a_K , a_A , a jsou aktivity kationtu, aniontu resp. nedisociované formy elektrolytu.**Veličina pH** je definována

$$pH = -\log a_{H_3O^+}$$

Hodnota $a_{H_3O^+}$ je obvykle nahrazována rovnovážnou koncentrací oxoniových iontů $[H_3O^+]$. V následující tabulce jsou uvedeny (přibližné) vztahy pro výpočet rovnovážné koncentrace H_3O^+ v různých typech elektrolytů:

typ elektrolytu	vztahy pro výpočet $[H_3O^+]$
Silná kyselina	$[H_3O^+] = c_{\text{kys}}$
Silná zásada	$[H_3O^+] = \frac{K_v}{c_{\text{zās}}}$
Slabá kyselina	$[H_3O^+] = \sqrt{K_{\text{kys}} c_{\text{kys}}}$
Slabá zásada	$[H_3O^+] = \frac{K_v}{\sqrt{K_{\text{zās}} c_{\text{zās}}}}$
sůl slabé kys. a silné zās.	$[H_3O^+] = \sqrt{\frac{K_v K_{\text{kys}}}{c_{\text{sůl}}}}$
sůl slabé zās. a silné kys.	$[H_3O^+] = \sqrt{\frac{K_v c_{\text{sůl}}}{K_{\text{zās}}}}$
pufř: slabá kyselina	$[H_3O^+] = \frac{K_{\text{kys}} c_{\text{kys}}}{c_{\text{sůl}}}$
pufř: slabá zásada	$[H_3O^+] = \frac{K_v c_{\text{sůl}}}{K_{\text{zās}} c_{\text{zās}}}$

Iontový součin vody a součin rozpustnosti jako speciální případy disociační konstanty jsou dány vztahy

$$K_v = a_{H_3O^+} a_{OH^-}$$

$$K_s = a_K^k a_A^a$$

10.1

Z $0,2 \text{ dm}^3$ $0,1$ molárního roztoku dusičnanu stříbrného se vylučuje elektrolyticky stříbro ($M_{\text{Ag}} = 107,9 \text{ g/mol}$) proudem $0,1 \text{ A}$. Za jak dlouho se z roztoku vyloučí polovina původně přítomného stříbra?

Výsledek: $(\tau = 9648,4 \text{ s})$

10.2

Odpor vodivostní nádoby naplněné $0,1$ molárním roztokem KCl při 25°C je 420Ω . Měrná vodivost tohoto roztoku při této teplotě je $1,2852 \text{ S/m}$. Naplníme-li tutěž nádobku $0,02$ molárním roztokem síranu měďnatého, má odpor 1440Ω . Vypočítejte molární vodivost roztoku síranu měďnatého, Λ ($1/2 \text{ CuSO}_4$), při tomto zředění.

Výsledek: $(\Lambda (1/2 \text{ CuSO}_4) = 9,371 \cdot 10^{-3} \text{ S m}^2 / \text{mol})$

10.3

Odpor vodivostní nádoby naplněné $0,01$ molárním roztokem KCl při 25°C je 525Ω . Měrná vodivost tohoto roztoku při této teplotě je $0,1412 \text{ S/m}$. Naplníme-li tutěž nádobku $0,1$ molárním roztokem amoniaku, má odpor 2030Ω . Molární vodivost při nekonečném zředění při 25°C iontu NH_4^+ je $\Lambda^\infty = 73,4 \cdot 10^{-4} \text{ S m}^2 / \text{mol}$, pro iont OH^- je $\Lambda^\infty = 198,5 \cdot 10^{-4} \text{ S m}^2 / \text{mol}$.

Vypočítejte disociační konstantu amoniaku při této teplotě.

Výsledek: $(K_d = 1,83 \cdot 10^{-5})$

10.4

Při jaké koncentraci vodného roztoku kyseliny mravenčí je jeho $\text{pH} = 3,75$? Disociační konstanta této kyseliny pro molární koncentrace je $1,772 \cdot 10^{-4}$. Jaká bude hodnota pH , přidáme-li k 1 dm^3 tohoto roztoku 1 cm^3 $0,5$ molární kyseliny chlorovodíkové?

Výsledek: $(c_{\text{HCOOH}} = 3,56 \cdot 10^{-4} \text{ mol/dm}^3, \text{ pH} = 3,23)$